

Yakın Doğu Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü

Mezuniyet Çalışması

Orhan Pamuk

“Yeni Hayat” Üzerinde Bir Çalışma

Ramazan Çolak

981043 - 4 / C

Danışman :

Doç. Dr. Bülent Yorulmaz

Lefkoşa / 2002

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	1
Önsöz	4
Yazar ve Eser Hakkında	10
Romanın Konusu	13
Romanın Şahıs Kadrosu.....	15
Mehmet	15
Canan	16
Rıfki Amca	17
Dr. Narin	18
Diğer Kahramanlar	19
Sonsöz	20
Kaynakça	22
Neler Söylendi	23
Ekler.....	

Çok Sevgili Canan'a.....

“Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti.”

Yeni Hayat (syf : 7)

Aynı masalları dinlemelerine rağmen ötekiler hiç böyle birşey yazamadılar.

Novelis

ÖNSÖZ

“Modern Roman Teknikleri” adlı bir makalesinde şöyle der Orhan Pamuk “20. Yüzyılın dünyası artık neden – sonuç ilişkilerini çok kolay kavradığımız bir dünya...Bu dünyayı 19. Yüzyıl romanlarının iyimserliği, kolaylığı hatta saflığı, naifliği ve basitliğiyle anlatmak pek mümkün değil.” Ve ardından da Henry James’in “görüş açısı” tekniğini geliştirmeye çalıştığından söz ederek... “roman kurarken; dünya artık o kadar karışıktır ki, onu dışardan Tanrı’nın bakışıyla anlatamayacağını sezer ve anlatıyı derleyip toparlayarak bütünü, hiç olmazsa bir insan çevresinde toplamaya girişir. Böylece romanın anlattığı ve betimlediği şeylerin bir kahramanın görüş açısı sınırları içerisinde kalması gerektiği yolunda bir teori geliştirir” diyor. Daha sonra ortaya atılan bilinç akışı tekniğine de değinerek şöyle devam eder: “yazar artık görebileceği, kahramanın bakış açısı içerisinde kalan şeyleri değil, yalnızca kahramanın zihnindekileri tasvir etmeye çalışıyor. Böylelikle tekrar dünyanın özünün kavranmasının daha da zorlaştığını sezen yazar hiç olmazsa kendi sınırlılığına karar veriyor ve kendini daha da geriye çekiyor. Romanı neredeyse kahramana teslim ediyor.”(1)

Yeni Hayat’tan önce...roman yazmış olan Orhan Pamuk’un romanlarında, anlatıcı olarak kendi sınırlılığını gittikçe daha fazla ortaya koyduğu, yazarın anlatıcı olarak kendini her romanda biraz daha geriye çektiği romanlardır. Kahramanın bir anlatıcı olduğu ve konunun her romanda değiştiğini görürüz. Her romanda ise, değişik anlatım teknikleri kullandığı ise açıktır. Pamuk, ele aldığı konuları çeşitli yöntemlerle anlatarak renkli bir romancılık örneği sergiler. Romanlarının içeriğine uygun düşen anlatım teknikleri bunlar.

Yazarın 1982 yılında yazdığı ve Cevdet Bey ve Oğulları tam olarak 19. Yüzyılın klasik gerçekçi romanı tarzındadır. Bu romanda bir ailenin üç kuşak yaşantısı anlatılır. “Bildungsroman” tarzında bir romandır bu. Yani bir veya birkaç kişinin hatta bir ailenin büyümesi, gelişmesi ve bilinçlenmesinin hikayesi anlatılır bu romanlarda. “Alman edebiyatında Thomhs Mann’ın “Buddenbrooks” romanı (1901) bu türün en klasik örneği olarak bilinir.(2) Ayrıca Charles Dickens’in “Büyük Umutlar” romanını da bu türde bir romana örnek gösterebiliriz.

Cevdet Bey ve Oğulları 1905 ile 1970 yılları arasında geçer ve bunun arkasında 65 yıllık Türkiye'nin sosyo – kültürel, politik yaşantısı aksettirilmeye çalışılır. O zamanın gazetelerinden alıntı yapılarak bu aksettirmeye iyice gerçekçilik kazandırılır. Bu eser sadece bazı kişilerin veya bir ailenin değil, aynı zamanda bir ülkenin de büyümesini, daha açık bir ifadeyle söylemek gerekirse burjuva sınıfının oluşmasını anlatmaktadır.

Bu tür eserlerde yani 19. yüzyıl gerçekçi roman tarzı romanlarda genelde herşeyi bilen anlatıcı kullanılır. Halbuki bu romanlarda hikayeyi anlatan anlatıcı karakterlere bağımlıdır. Herşeyi bilen bir anlatıcı yerine burada da o anda aksettirdiği karakterlerin bildiği kadarını bilen bir anlatıcı kullanılır. Bu asıl incelemesini yaptığımız Yeni Hayat romanında da böyledir. Anlatıcının bilinci karakterlerin üstünde değil, onlarınki kadardır. Hikayenin bütünü anlatıcının zihninde mevcut değildir. Ancak parçaları bir araya getirecek olan okuyucunun zihninde oluşacaktır. Yazarın Yeni Hayat romanında Dante'den, Rilke'den alıntılar yapması belkide bunun içindir. Bu tür romanlarda alışıldığı gibi herşeyi bilen anlatıcıyı kullanmayan bu roman 20. yüzyılın anlatı zihniyetini yansıtır. Ayrıca bu parçalı anlatım farklı farklı bireylerden oluşan bir toplumun anlatılmasında içerikle oluşan bir anlatım tarzıdır.

Yazarın ikinci romanı olan “Sessiz Ev” 1983 yılında yazılır. Yazar bu parçalı anlatım tekniğini dahada ileri götürerek, romanı tek bir kişinin anlattığı bir hikaye olmaktan çıkarp, çoğul anlatıma ulaşır. Romandaki beş karakter aynı olaylar dizisini ayrı ayrı bölümlerde, parçalı olarak, kendi bakış açılarından anlatırlar.

Bu romanda anlatılan gerçek zaman bir haftadır. Ama bu bir haftada olanların arkasında geri dönüşlerle gene bir ailenin bir toplumun yüz yıla yakın bir zamanı aksettirilmiştir. Orhan Pamuk toplumsal bir meseleyi doğrudan aksettirmez; beş ayrı kişinin anlattığı parçaları bir araya getiren okuyucu, dolaylı olarak toplumsal bir tasfirin resminin karşısındadır.

Diğer bir roman ise Beyaz Kale'dir (1985). Anlatım teknikleri bakımından oldukça iddialı bir eserdir. İlk önce bu romanın genel bir hikayesi vardır. Roman, bir önceki roman olan Sessiz Ev romanının anlatıcısı olan Faruk Darvinoğlu'nun yazdığı bir önsözle başlar. (Yeni Hayat'da da bir kitabın okunması ile başlayacaktır). Bu önsözün anlattığına göre elimizdeki bu roman, tarihçi Faruk Darvinoğlu'nun Gebze'deki eski arşivlerde bulduğu tarihi el yazmalarının yeniden yazımından oluşmaktadır.

17.yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda geçen bu tarihi romanda Doğu ve Batı yüz yüze getirilir. Doğuyu temsil eden hoca ile batıyı temsil eden hocanın Venedikli esiri arasındaki ilişkidir anlatılan. Bu Batı romanında sıkça görülen efendi – köle veya ben-öteki ilişkilerinin ele alan hikayelerdir. Romanda söz konusu olan doğu ve batı medeniyetlerinin karşılaştırılması (yazarın Yeni Hayat romanında kahraman olarak gösterdiği Rıfkı amcanın da Pertev ile Peter, Nebi Nebraska'da Kamer Amerika'da adlı kitapta doğu batı ikilemi içerisinde yazılmış kitaplardır.) olduğu için ikizler izleğinin kullanılması gayet yerindedir.

Eserin sonunda bir İtalyan gezginin muayyen bir soru olan “neden ben kendimim?” sorusu karşısında epey kafa yorduktan sonra ve cevabın tam da o anda gözünün önündeki sahne olduğunu farkeder. Yani görmekte olduğu şey daha önce romanda yazılmıştır. Bu noktada gerçekte kurmaca birbirine girer, zira metin kendine bakmaktadır. Metin kendi varlığına ve kendi üretilişine işaret etmektedir. Bu da çağdaş romanda sıkça gördüğümüz üstkurmacaya işaret eder.

Kara Kitap adlı romanı ise 1990'larda yazılır. Bu eserde yazarın Doğu Batı geleneklerini kullanır. Doğunun geleneksel metinlerinden Attar'ın mantık ut Tayr'ına Şeyh Galip'in Hüsn – ü Aşk'ına ve Mevlana'nın Mesnevi'sine göndermeler yapar. Böylece ortaya çıkmış eser tam bir “intertekstualiti” yani metinlerarasılık örneğidir. Bu geleneksel metinler bir aşamanın, bir arayışın, bir arama yolculuğunun hikayesini anlatır. Eser bir hikaye içinde çeşitli hikayelerden oluşur. Bu anlatım tarzı doğu anlatım tarzında sıkça görülür.

Galip'in kaybolan karısını ve yazar kuzeni Celal'i İstanbul'da aramasını anlatan, bunu yanında İstanbul'u da anlatan romanda, aynı zamanda Galip'in kimliğini ve yazar olmayı öğrenme yolculuğunu da öğrenmiş oluruz. Yani roman aynı zamanda yazmanın, hikaye anlatmanın da hikayesidir. Roman en sonunda Yeni Hayat'da olduğu gibi bir üst kurmacayla, yani kendinden söz ederek, kendine döndüğünü gösterir. Beyaz Kale'de doğu ile batının karşı karşıya geldiği bir dünyayı anlatan Orhan Pamuk, Kara Kitap'ta bu ikiliğin içinden özellikle doğu edebiyatını kendine yol gösterici seçerek hem kendi olma, kimliğini bulma, hem de yazar olma serüvenini anlatmış olur.

“Yeni Hayat'a” gelecek olursak, yazar bu romanını 1994 yılında yazar. Bu kitap bir arayışın romanıdır. Bu arayış bir yolculuk halinde sürer ve en sonunda ölüm meleşinin görülmesiyle son bulur. Eserin sonunda “bunun hayatımın sonu olduğunu anladım. Oysa ben evime dönmek istiyor, yeni bir hayata geçmeyi, ölmeyi hiç mi hiç

istemiyordum” (sf : 275) cümlesiyle aslında anlatıcının ölmediğini ve romanın da bitmediğini, dolayısıyla arayışın da bitmeyeceğini anlarız.

Romanın baş karakteri, hem sevgilisi Canan’ı, hem okuyup çok etkilendiği “Yeni Hayat” adlı romanın yazarını, hem de hayatın anlamını aramaktadır. Bir polisiye roman üslubuyla başlayan bu romanda aranan şeyler sonunda ölümden birleşecek ve aslında arayış asıl maksat olarak ortaya çıkacaktır. Bu arama yolculuğu anlatılırken roman devamlı kendine bakar, birkaç sayfa önce söylediği şeylere işaret ederek kendinden söz eder.

“Hayat bir zırdelinin anlattığı saçmasapan bir hikaye değilse (...) Rıfki Amca, Yeni Hayat’ı yazarken raslantısal görünümlü bütün o şakaların arasına bir mantık yerleştirmiş olmalıydı.” (syf, 251). Derken , zaten ta kendisi olduğu Orhan Pamuk’un mantığını açıklamış olur.(3)

Eserin sonunda, romandaki “Yeni Hayat” adlı kiytabın yazarının elimizdeki Yeni Hayat adlı romanın yazarı olduğunu anlarız. Aslında bu iki kita da aynı kitaptır. Elimizdeki Yeni Hayat romanı bu yönüyle bir üst kurmaca olmuş olur.

Yazar bu romanlarda çoğu romanı gibi metinlerarasılıktan yararlanır. Eserdeki Canan karakteri ile hem Rilke’nin Duino Ağıtları’na gönderme yapılır. (oradaki meleşe) , hem de dante’nin Yeni Hayat adlı eserine gönderme yapılarak Canan, Dante’nin sevgilisi Beatris ile özdeşleştirilir. Böylece batı edebiyatı geleneğine de göndermeler yapılmış olur.

Roman polisiye roman anlayışında yararlanarak okuyucularına bazı ipuçları verir; okuyucuyu bunların peşinden sürükler. Eser sanki çözülmesi gereken bilmecelelerden oluşmaktadır. Bu karmaşık yapıda her ayrıntı önemlidir, her şey birbirine bağlıdır.

Özellikle burada bir yazısından yararlandığım Yıldız ecevit’e çok teşekkür ederim. Eserde çözemediğim bazı noktaların üstesinden gelmede çok yardımı dokundu.

Ona göre: “Yeni Hayat on yedi bölümden oluşur. Kara Kitab’ında ilk bölümü on yedi alt bölüme ayrılmıştır. On yedi ise Hurufilikte önemli bir sayıdır; her şeyin çift yaratıldığı görüşünden yola çıkarak kutsal yedi sayısının iki ile çarpımına- Kur’an’daki gayri mükerrer harfin toplamıdır bu – fe, dal, vav harflerinin eklenmesi ile oluşur. Buna muhkemat denir.

$$7*2=14(fe+dal+vav)=17$$

Buna (müteşabihat) denilen 11 harfin eklenmesi ile yine kutsal bir sayı olan 28 elde edilir. Bu toplama bunların dışında kalan “ pe, çe, je” ve sağır kef’inde katılmasıyla Kabalistlerin kutsal sayısı ile çakışan 32’ye varılır. 32 tüm harflerin toplamıdır ve evren anlamına gelir. “(4)

Son derece oyuncaklı olan bu romanda- tabi ipin ucu kaçırılmazsa- aynı zamanda bu yolculuk serüveninin yaşandığı 1980 sonrası Türkiye’nin perde arkası gözler önüne serilmek istenmektedir. “ trafik kazaları, siyasi cinayetler, paranoid komplo teorileri. Resimli romanlar ve kaybolan eski eşyaların şiiriyle örülmüş hikaye”(5) tüm bunlar bir ülkenin perde arkasının resmi olabilir.

Şimdi Yeni Hayat’I ilerki sayfalara bırakacak ve yazarın diğer eserlerine gelecek olursak Yeni Hayat’tan sonra Öteki Renkler adlı kitabını buluruz. Bu kitapta yazarın çocukluk anılarından mutluluk saatlerin, sevdiği yazarlar ve kitaplar hakkındaki eleştirilerinden kişisel itiraflarına, şikayetlerine, kültür ve genetik hayat konusundaki heyecanlarına ve romanlarını nasıl yazdığından gezi notlarına doğru bir yolculuğu buluruz. Düz yazı şeklinde yazılmış olan bu eser Orhan Pamuk’un bu alanda da ne kadar başarılı olduğunu bize gösterir.

Yazarın son kitabı olan Kar, aralık 2001’de yayınlanır ve Anadolunun güzel bir şehri olan Kars’ı konu alarak bu yöreinin sosyal, ekonomik, siyasi yönlerinin yanında coğrafi ve iklim özelliklerini yansıtır.

Üzerinde çalışma yaptığım Yeni Hayat romanı,bana günümüz romanı ve romancıları hakkında yeni bir görüş açısı kazandırdı. Okumaktan hiç hoşlanmadığım polisiye türü romanın aslında ağır ağır okununca ne kadar heyecandırıcı olduğunu gördüm. Bu tür romanları artık problem çözmüş gibi okuyacağım.

Bunların yanında Dante’ye, onun Yeni Hayatına ,Rilke’ye doğru yaptığım yolculuk beni dünya edebiyatında bir gezintiye çıkarmadı desem yalan olur. Bu çalışma Orhan Pamuk’u anlatmakta yeterli gelmeyecek daha usta bir araştırmacıya, daha geniş bir araştırmaya ihtiyaç duyulacaktır. Belki o zaman,bu eser de, o çalışmayı kolaylaştıran bir basamak olabilir. Ben o çalışmayı yapacak kişiye şimdiden teşekkür ediyorum.

Ayrıca bu yolda, bu çalışmada bana yardımları dokunan başta bölümümüzün dekanı sayın Bülent Yorulmaz beye teşekkür ederim. Bu arada Mustafa Kaymış arkadaşına ve İsmail Duman Beye de teşekkürü borç bilirim. Bana Türkiye’den gönderdiği kaynakçayla yardımcı olan arkadaşım Canan’I nasıl unutabilirim. Bana bir

mektupla Orhan Pamuk'un iki makalesini gönderen Emine arkadaşına ve Ayşe Ablama teşekkür borçluyum.

Bundan sonra yapacağım çalışmalarda –yaptığım bu çalışmadan dolayı zorlanmayacağımı düşünüyorum. Her zaman incelemeyi düşündüğüm son dönem romancılarımız, Orhan Pamuk, Ahmet Altan, Selim İleri, Yaşar Kemal, Nedim Gürsel ve daha birçokları için de Orhan Pamuk bir yol açıcı oldu. Şimdi sıra diğer romancılarımızda. Başka bir çalışma ve başka bir eserde buluşmak ümidiyle...

Ramazan Çolak

Lefkoşa/2002

DİPNOTLAR

1. Orhan Pamuk, Öteki Renkler: (sayfa 115), İletişim Yayınları
2. Ahmet Oktay, Gösteri, Aralık 1994
3. Yıldız Ecevit, Orhan Pamuk'u Okumak (İstanbul, Gerçek yayınevi – 1996 – sayfa: 177 – 185)
4. Engin Kılıç, Yeni Hayat Üzerine Yazılar, sayfa: 229, İletişim Yayınları 1999)
5. Zeynep Ergun, Cumhuriyet Kitap, 12 Ocak 1995

YAZAR VE ESER HAKKINDA

1952 yılında İstanbul'da doğan Orhan Pamuk, Cevdet Bey ve Oğulları ile Kara Kitap adlı romanlarından anlattığı gibi bir ailede, Nişantaşın'da büyüüp yetişti. New York'ta geçirdiği üç yıl dışında hep İstanbul'da yaşadı. Liseyi Robert Koleji'nde bitirdi. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde üç yıl mimarlık okudu. 1976'da İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. 1979'dan başlayarak düzenli bir şekilde yazı yazmayı kendine iş edindi.

Yazdığı eserlerden ilk romanı Cevdet Bey ve Oğulları 1979'da Milliyet Yayınları Roman Yarışması'nı kazandı. 1982'de yayınlanan bu kitap 1983 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü de aldı. Aynı yıl ilk baskısı çıkan Sessiz Ev ile 1984 Madaralı Roman Ödülü'nü ve bu kitabın Fransa'da çıkan çevirisiyle de Prix de La decouverte europeenne'i (Avrupa Keşif Ödülü) kazandı. 1995'de yayımlanan tarihi romanı Beyaz Kale Pamuk'un ününü yurt içinde ve yurt dışında genişletti. New York Times gazetesinin "Doğuda Bir Yıldız Yükseldi" sözeri ile karşıladığı bu kitap, belli başlı bütün batı dillerine çevrildi. 1990'da yayımlanan Kara Kitap, karmaşıklığı, zenginliği ve doluluğuyla çağdaş Türk edebiyatının üzerinde en fazla çalışılan ve en çok okunan romanlarından biri oldu. Ömer Kavur'un yönetmenliğini yaptığı Gizli Yüz filminin senaryosunu da Pamuk 1992 yılında kitaplaştırdı. 1994'de yayımlanan ve bizim de incelemesini yaptığımız Yeni Hayat adlı romanı Türk edebiyatının en çok okunan romanları arasında yer aldı. 1998'de yayımlanan Benim Adım Kırmızı adlı romanı büyük ilgi gördü. Romanları yirmi küsur dile çevirilen Orhan Pamuk 25 yıldır tuttuğu defterler, dergi ve gazetelere yazdığı yazılar, denemeler, eleştiri yazıları, röportajlar ve gezi notlarından yaptığı titiz bir seçme ile daha önce yayınlanmış "Pencereden Bakmak" adlı uzun hikayesini Aralık 1998'de Öteki Renkler başlığı ile kitaplaştırdı. Son romanı Kar ise Aralık 2001'de yayınlandı. Bir Anadolu şehri olan Kars'ın sosyal yapısını coğrafyasını, iklimini vs. işlediği bu romanı Orhan Pamuk'u yine hak ettiği yere oturtmuştur. (1)

Bizim çalışmamızda incelemesini yaptığımız romanı ise Yeni Hayat'dır. Kitap 1992 – 1994 yılları arasında yazılmış ve 1994 yılında İletişim Yayınları tarafından 275 sayfa olarak basımı yapılmıştır.

Eser, yazarın daha önceki romanı olan Kara Kitap'ın peşinden gelir ve birçok tartışmalara sebep olur. Kitap hakkında birçok makale ve inceleme yazısı yazılır. Mehmet Tekin ve Yıldız Ecevit'in beraber hazırladıkları Orhan Pamuk'u Okumak adlı kitapta Yeni Hayat biçimsel yenilikler içeren çok katmanlı bir yapıt örneği olarak sunulur. (2)

Ahmet Oktay, roman hakkında yazarın okuma/yazma, yazma/yaratma, asıl/suret, gerçek/kurmaca çiftlerinden oluşan temel sorunsalını bu romanda daha da genişlettiğini yazar. (3)

Zeynep Ergun, yazısında ise roman boyunca kahramanların yaşadıkları süreçleri çözümler ve yorumlarken, 20.yüzyılda boğucu, maddi, gerçeklikten kaçanlar için bir sığınak işlevi gören sanat eserlerinin aksine, Yeni Hayat'ın bu seçeneği elimizden aldığını, bizi hiçlikle baş başa bıraktığını söyler. (4)

Mustafa Ever, Yeni Hayat'ın iki açık göndergesinin, Dante'nin Yeni Hayat'ı ile Rilke'nin Duiho Ağıtlar'nın roman üzerindeki etkilerini incelerken; romanın çatısını ve genel anlamıyla üslubunu Dante'den, ruhunu ise Rilke'den aldığını söyler.

Sevim Akten yaptığı çalışmada romanı özgünlük sorunsalı açısından değerlendirir.

Brad Ford Morrov Yeni Hayat'I çözümsüz bilmecelerle dolu, pikaresk, gizem, gotik gibi çeşitli türleri harmanlayan, yol itirafı biçiminde bir tür görüsel araştırma olarak tarif eder.

Erdağ Gökner, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü arifesinde, Ziya Gökalp'in önderliğinde biçimlenen Türk milliyetçiliğinin cumhuriyet Türkiyesinin resmi ideolojisine etkilerini ve cumhuriyetin doğu – batı meselesi karşısında takındığı tutumu ortaya koyduktan sonra Yeni Hayat'ı bu ideolojiye yöneltilen meteforik bir eleştiri olarak okumayı önerir.

Thomas Steinfeld, Yeni Hayat'ın temel izleklerini, batı edebiyatındaki benzerleriyle karşılaştırır ve romanın edebi, kültürel ve politik açıdan Türkiye'nin rehber kitabı olduğunu söyler.

Benim yaptığım çalışmaya göre de Yeni Hayat bir iç dünya yolculuğunun romanıdır. Kahramanımız okuduğu kitaplarda, gezdiği dolaştığı sokaklarda, bindiği

otobüslerde hep kendini arar. “Ötede, uzakta bir yerde hiçbirşey yoktu. Yolculuğumuzun başıda sonu da biz neredeysek oradaydı.” (syf:163) sözü bize kahramanın çok uzaklara gitmediğini, yaptığı yolculukların hep kendine doğru olduğunu gösterir.

Kitabın 229. saydasında “gördünüz ya yeni birşey söylemedim” sözü bizi Dante’ye ve O’nun Yeni Hayatına götürecektir ve oradan yaptığı birçok alıntı bizim o kitaplara da ilgilenmemizi gerektirecektir. Yazar böylece bizi başka eserlere doğru bir yolculuğa davet ediyor da olabilir.

Romanı tüm bu yönleriyle sosyal içerikli bir roman olmaktan ziyade, belki bir ölçüde polisiye özelliklere sahip, ama temelde tefekküre dayalı bir arayış romanı olarak değerlendirebiliriz.

DİPNOTLAR:

1. Orhan Pamuk, Kar. Roman, iletişim ,2001
2. Mustafa Ever, Rilke’den Orhan Pamuk’a Yeni Hayat, Varlık, Kasım 1995
3. Ahmet Oktay, Yeni Hayat Üzerine, Gösteri, Aralık 1994
4. Zeynep Ergun, Cumhuriyet Kitap, 12 Ocak 1995.

ROMANIN KONUSU

Yeni Hayat bir yolculuğun öyküsüdür. Yolculuk ise bir arayıştır. "...kitaptan yüzüme fişkırان ışıkta köhneleşmiş odalar gördüm, çılgın otobüsler, yorgun insanlar, soluk harfler, kayıp kasabalar ve hayatlar...hayaletler gördüm. Bir yolculuk vardı, hep vardı, herşey bir yolculuktu." (syf:9). Sadece öykünün anlatıcısının "hayatını değiştiren" kitabın anlattığı dünyanın, Aşk'ın Yaşam'ın, Ölüm'ün, anlamının arayışı değil, romandaki Yeni Hayat adlı kitabın yazarının, kaybolan Canan'ın, Canan'ın eski sevgilisi Mehmet'in arayışını da anlatıyor. Daha da ileri gidersek Yeni Hayat'ın nasıl yazılması gerektiğinin arayışı da anlatılmış oluyor.

Yeni Hayat romanı bir polisiye roman tarzında okunmuş ve özetide ona göre çıkarılmıştır.

Romanın anlatıcısı, -bu kişi Mehmet olacak, Osman olacak, Nahit olacak ve en sonunda Orhan Pamuk olarak karşımıza çıkacaktır.- aşık olduğu Canan'ın elinde gördüğü Yeni Hayat adlı kitabın anlattığı dünyayı bulmak ister. " bir süre sonra eski dünyanın, bild,ik tanıdık dünyanın, dayanılamayacak kadar umutsuz olduğunu hissedince yüreğim hızlı hızlı atmaya başladı, damarlarımda ilaçlı bir kan geziniyormuş gibi başım döndü ve kitaptan yüzüme fişkırان ışığın gücünün ensemden bütün gövdeme ağır ağır yayılışını zevkle hissettim."(syf:2). Ama anlatıcı kitabı okuduktan sonra aşık olur Canan'a.

"Seni bana bağlayan şey nedir?" diye sordu.

Bir ilhamla "kitabı senin okumuş olman" demek istedim.

Onları bir araya getiren ölümcül yolculuklara çıkaran o kitaptır,çünkü Canan'da kitabı sevgilisi Mehmet'den almıştır. Mehmet bir suikastten ve bir kazadan kurtulunca Osman adını kullanarak (ki anlatıcının adıdır bu) ortadan kaybolur veYeni Hayat'ın takma ad kullanan yazarını aramaya koyulur. Anlatıcı ile Canan'da Mehmet'in peşine düşerler. Anlatıcı bitmek bilmeyen otobüs yolculuklarında -zaten kitabın içindeki kitapta "çılgın otobüsler"- vardır ve zaten herşey bir yolculuktur (sayfa 9). "Otobüslere bindim otobüslerden indim, garajlarda gezindim, otobüslerde uyudum, günleri gecelere yetiştirdim; otobüslere bindim, kasabalarda indim, günler boyu karanlığın içinde gittim (sayfa 48) Kenten kente kasabadan kasabaya dolaşır."ve matbaadan çıkmış bütün

kitaplar, hepsi bizim zamanımızın, bizim hayatımızın düşmanıdır.” (sayfa 126) diyen ve okuduğu bir kitap yüzünden kendisine karşı çıkıp ortadan kaybolan, oğlu Nahit’i arayan, ve kitaba karşı gizli bir örgüt oluşturmuş olan Doktor Narin’le tanışır. Asıl mesleğinin doktorluk değil avukatlık olan Narin’in, anlatıcıya okuttuğu ve özel ajanlarınca (ki bunlar herbiri bir saat markası adıyla karşımıza çıkar Seiko, Serkisof, Omega vs.) raporlardan oğlu Nahit’in Osman adını da kullanmış olan Mehmet olduğunu öğreniriz. Yine bu raporlardan Nahit / Mehmet ve Osman’ın peşine düştüğü yeni hayatın gerçek yaşamının, anlatıcının küçüklüğünden beri tanıdığı ve çocuklar için çizgi romanlar (Kamer Amerika’da, Pertev ile Peter, Nebi Nebraska’da) (sayfa 16-17) yazan ve babasının esrarengiz bir şekilde öldürülen arkadaşı demir yolcu Rıfki bey olduğunu öğreniriz.

Anlatıcı sonunda kendi adını kullanan ve çocukluğunda kendisi gibi Rıfki amcanın çizgi romanlarıyla beslenmiş olan Mehmet’i bulur ve artık evlenmiş olmasına rağmen bir türlü unutamayıp aramayı sürdürdüğü, Almanya’da olduğunu öğrendiği Canan’ın eski sevgilisi olduğu için (Mehmet’i) öldürür. Buradan evine dönmek üzere otobüse biner. Bir gün Yeni Hayat karamelalarının üzerinde gene bir meleklerle karşılaşınca, herşeyin sırrını anlamak için yeniden anadolu yollarına düşer. Bulduğu yada bulamadığı sırta üçra bir Anadolu kasabasından geri dönerken, Canan’la çıktıkları sonu gelmeyen arayış gezilerinde sık sık gördüklerine benzayen bir trafik kazasında can verir ve “yeni bir hayata” geçer. Zaten, okuduğu “kitapta kendi ölümünü görmüştür”. “Daha sonra kitabın anlattığı dünyaya bütünüyle girdiğinde, karanlıkla alacakaranlık arasında çıkan bir melek gibi ölümü gördüm. Kendi ölümünü...” (sayfa 10) “Seksen dokuz gecesini otobüs koltuklarında geçirmiş” ve “mutlu saatin çalışını ruhunda duyamamıştır.” (sayfa 58). Ama sonunda gelmiştir ölüm. Ne varki, kitabın son cümlesi. “...yeni bir hayata geçmeyi, ölmeyi hiç mi hiç istemiyordum”.(sayfa 275) olduğundan, kimse ölümden sonra böyle bir cümle yazamayacağından, anlatıcının ölmediğini, aslında romandaki yeni hayatı satır satır yeniden yazan Nahit, Mehmet, Osman’ın Orhan Pamuk olduğunu ve elimizdeki Yeni Hayat’ı yazdığını anlarız.

ŞAHİS KADROSU

Mehmet (anlatıcı) :

Yeni Hayat anlatıcısının (Mehmet/Nahit/Osman) şu cümlesiyle Başlar: “Birgün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti.” Bu anlatıcının kitabı ilk okuyuşudur. Anlatıcının aynı kitabı ikinci kez okuyucu ise şöyle anlatılır. “uyumadan önce kitabı sakladığım yerden çıkardım ve ilk okumadaki etkilenmeyi umarak okumya başladım. Gerçi yüzüme bir ışığın fışkırdığını ya da oturduğum masadan ve sandalyeden gövdemin kopup uzaklaştığını sanmadım ama bir iç huzuru duydum. Nereden geldiği belli olmayan güçlü bir rüzgarla hayatımın bilinmeyen bir ülkeye doğru savrulup gittiğini düşünmüyordum artık.” (syf. 221)

Zaten romanda anlatıcının okuduğu kitabı iki farklı şekilde okuması üzerine kurulmuştur. Burada sayfa 214’te “bütün hayatım değişti” cümlesiyle ifadesini bulan değişim vardır. Kitabı okumadan önceki hayatı, yani değişimden önceki hayatıyla ilgili ise bilgi mevcut değildir.

Yeni Hayat’ın anlatıcı Osman (uzun süre kim olduğunu söylemeyecektir. Karşımıza ilk defa Mehmet olarak çıkar. Daha sonra yaptığı bir kazadan sonra Nahit adını kullanacak, peşindeki ajanları farkedince de Osman olmayı deneyecektir. Bizde bunu doktor Narin’in tuttuğu ajanların raporlarından anlayacağız. Bu raporları okuyan anlatıcı Ali Kara- Dr. Narin’in ajanı- olarak karşımıza çıkacaktır) kitabı okur okumaz (ilk defa) dünyanın baştan aşağı değiştiğini fark eder ve o ana kadar hiç duymadığı bir yalnızlık duygusuna kapılır. Sanki dilini, coğrafyasını, alışkanlıklarını bilmediği bir ülkede yapayalnız kalmıştır. Artık hayatının eskisi gibi devam edemeyeceğini anlamıştır.

Yirmi iki yıldır yaşadığı bu dünyada ona acınacak kadar eski görünür. Okuduğu kitap ona ne vaad etmiştir bu aşamada bilmiyoruz. ancak “kitap (...) benim bu dünyada ne için var olduğumu anlatıyordu” (sayfa 16) dediğine göre anlatıcı bir arayış içindedir. Okuduğu kitapta sözemediği problemler kafasına takılmış ve bir ölçüde de bunların üstesinden gelememiştir.

Anlatıcı tüm bu iç sıkıntısı ile Anadolu yollarına düşecek, bu arada da sevgilisi Canan’a büyük bir aşk ile bağlanacaktır. Çoğu zaman birlikte yolculuk edeceklerdir. Birlikte kazalar yapacaklar, otobüsleri devrilip herkes ölürken yalnız ikisi kurtulacaktır.

Hemde hiçbirşey olmadan, hatta otobüse bile. Ön koltuğun üzerinde izledikleri televizyona da birşey olmayacak, kendi hayatları gibi ekran da değişip duracaktır.

Anlatıcının dünyası şu cümlelerle anlatılıyor olabilir. “O dünya münya yok, hepsi bir hikaye. İhtiyar bir budalanın çocuklarına oynadığı cinsten bir oyun (...) okursan eğlenirsin, inanırsan hayatın kayar.” (sayfa 29) Canan belkide bu sözlerle teselliye çalışıyordu arayış içindeki arkadaşını.

Anlatıcı bazen Mehmet, bazen Nahit, bazen de Osman olarak aylarca otobüslerle anadoluyu dolaşır. Adana’ya geçer, Alacaelli kasabasında bir şeyhin hizmetçisiyle konuşur. Niğde’de kırık kalpli bayiler toplantısına katılır. Kimi zaman Canan’ı – ki adının hem Allah hem sevgili anlamına geldiğini bilmeyenlerle muhabbeti çoktan kestiği sevgilisini – arar. Kimi zaman kitabı okuyan diğer kişileri arar; ama daha çok kazaları, ölümü, zamanı, yani var oluşun anlamını arar. Aşka sıvanır, ölüme koşar, meleği görmek ister, kumpaslara tanık olur, kendi benzerini öldürür. Bir yığın serüven, sınamadan sonra hem okuduğu kitabın sırrını sezer, hem de Nahit / Mehmet / Osman’ın daha önce ulaştığı mertebeye ulaşır. “ (...) kelimelerin ötesinde yer alan ülkeyi yazının ve kitabın dışında aramanın boşuna” (sayfa 208) olduğunu anlar.

Canan :

Genç bir kızdır. (Yaşı tam olarak belli değil). Onu iki açıdan değerlendirmek gerekir. Bir, esas olarak anlayıcının yarattığı, sihirli bir etkileme gücü ile yol gösteren erdem ve duyarlılığı, aşkı ve ölümü ya da ölüm meleğini temsil eden tinsel Canan, ikinci olarak ise, çoğunlukla cinselliği, kadınlığı vurgulanmış, sonradan Mehmetle yatıp kalkmış, temelde sevdiği erkeğin peşine takılmış, bir arayış içinde sonu belirsiz bir yolun yolcusu tensel Canan.

Mehmet, Mehmet olarak kalsaydı (ilk haliyle) Canan’da eski saf ve güzel haliyle kalırdı belkide. Canan karşısında Nahit’i bulduğunda her zaman eski sevgilisi Mehmet’i arayacaktır. Zaten bu arayış romanın anlatıcısında da vardır. Yapılan otobüs yolculukları, geçilen istasyonlar, uğranılan hayali kasabalar hep bir arayıştır. Mehmet’in Canan’a, Canan’ın Mehmet’e yaslanması bazen içten bir sevgi ile bazen şehvetle birbirlerine duydukları özlem bir arayıştır. Canan’ın kendini yalnız hissetmesi, Nahit’e ısınamaması, günlerce ve gecelerce bazen Osman bazen Nahit’le Mehmet’i armaları içinde bulundukları ruhsal boşluğu gösterir.

Aslında O, Mehmet'e aşıktır. O'na bütün kalbiyle bağlıdır. Nahit, Osman olduğunda ise Canan sanki belirsiz bir yolun yolcusu olmuştur. Şimdi Osman'ın sevgilisidir. Osman'da onu sever ama ikisinin de özlem duyduğu eski Mehmet'dir. (Yani Osman'ın eki adı yani eski kişiliği)

Anlatıcı bir cümlesinde şöyle der : "Adının hem sevgili hem Allah adına geldiğini bilmeyenlerle dostluğu kestim" ayrıca canan hem aşkı hem ölümü simgeliyor ki bu yaklaşım bize Rilke'nin Duino Ağıtlarını çağrıştırır.

Kitapta anlatıcı Canan için şunları söyler : "Çoğu zaman kalabalığın içinde biriyle senli benli olurken bulurdum onu. Başörtülü teyzelerle sohbete dalar, ördek gibi küçük bir kızı kucağına alıp uzun uzun öper, otobüsler ve garajlar konusundaki bilgisi ile OPA kokan kötü niyetli yabancılara yol gösterirdi." (sayfa 71). Canan insanların arasından dolaşır (melek özelliği) herkeze kaynaşır (hoşgörülüdür), yaşadıkları otobüs kazalarında insanların yardımına gelir (yardımsever, insancıl) ve ona hiçbir şey olmaz.

Öte yandan aşkın, hayatı eşyalardan soyutladığını öne süren Canan, prensiplerine tam olarak bağlı kalamaz. Gerçi o zamanın eşyalarından, özdekçiliğinden sıyrılmıştır kendini ama arayış süreci içinde Mehmet'i "eski Mehmet" yapan öğeleri, çocukluğunun eşyalarını toplamaya çalışır. Bir açıdan tüm çabası doktor Narin'in oğlu için oluşturduğu müzeden yalnızca amaç olarak (arayış yolculuk) için ayrılmaktır.

Canan roman kahramanının yaptığı gibi çocukluğa, köklere, yaradılışa dönmeye çalışan Mehmet'in izini bulabilmek için vardır. Yani hem sembolik hem gerçek.

Rıfkı Amca

Babacan yaşlı bir adamdır. Kendince bir dünyası vardır ve o dünyanın kralıdır. Bir ara Devlet Demiyolları'nda çalışmış ve bu kurumda müfettişliğe kadar yükselmiştir. "kendi gibi Devlet Demir Yollarında yıllarca .alışıp da müfettişliğe kadar yükselen bir arkadaşı" (syf:16) cümlesi bize Rıfkı Amca'nın mesleğini verir.

Rıfkı Amca bu görevi sırasında ve gerekse daha sonra bazı kitaplar yazmış ve bu kitaplar okurlar üzerinde etkili olmuştur. Bu kitaplar daha çok çocuk kitaplarıdır. Onun kitaplarını okuyanlar hayatlarının baştan başa değiştiğini farketmişler, kendilerini sürekli bir arışın içinde bulmuşlardır.

Rıfkı Amca babaerki bir düzen içinde (o dönemde ailede erkek egemenliği yaygındır) yıllarca soru sorarak çocukları eğitmeye yönelik görünüşte düzene arka çıkan

kitaplar yazar. Pertew ile Peter ,Nebi Nebraska'da, Kamer Amerika'da (syf:16) bunlardan birkaçıdır. O hayatının son başkaldırısını, roman kahramanını derinden etkileyen Yeni Hayat'ı (herhangi bir Yeni Hayat ya da Dante'nin ya da Orhan Pamuk'un) yazarak gerçekleştirdiğini anlarız. Düzenin koruyucuları kendini sorguladıklarında ise yazdıklarını ve yaptıklarını kabullendiğini görürüz.

Onun yazdığı kitaplardan görünüşte düzene arka çıkan içinde bulunduğu durumdan memnun olma izlenimi veren kitaplar olduğunu anlarız. Ama o kitaplar iyice okunup üzerinde düşünüldüğünde okuyanda yeni bir hayata yolculuk başlatacak türdedir. Yani temelde düzene içten içe bir başkaldırı yapılırken (ki bu Rıfkı amca'nın kişiliğinin de verir) açıktan suçlu bulunacak bir durum söz konusu değildir. Yine de o kitapların yaratıcısı olduğu yeni kurmaca bir dünya oluşturduğu için kitapları var olduğu sürece rıfkı Amca'da kendi dünyasının kralı olarak varlığını sürdürecektir.

Dr.Narin

Aslında doktor değildir. Millet vekili babasının isteğine uyarak hukuk okumuştur. „Kasabada avukatlık yapmış babasının ölümünden sonra, işaret parmağıyla gösterdiği bu topraklar bu ağaçlar kendisine kalınca dilediği gibi yaşamak istemişti. Dilediği gibi: kendi seçtiği, kendi alıştığı,, kendi anladığı eşyalar arsında“. (syf 119)

Anlatıcıyla uzun uzun muhabbetleri olur. Ondan çok şey öğrenecektir anlatıcı. Onun anlattığı olaylardan biride maddelerin, eşyaların da bir sırrı olduğudur. O eşyalar da birbirileriyle konuşur, fısıldaşırlar-Dr. Narin'e göre- Şöyle der:”Eşyalar birbirini sorar, birbiriyle anlaşır, fısıldaşır ve aralarında gizli bir ahenk oluştururlar, dünya dediğimiz bu müziği kurarlar.(syf:119)

Ayrıca Dr. Narin'in kasabada bir de dükkanı vardır. Bu dükkanında yalnız İstanbul'dan ve Ankaradan değil, Anadolu'nun her yanındaki imalathanelerden getirdiği malları satar. Hiç aşınmayan bilek taşları, halılar, kilitler, gaz ocakları, iyi keçeden yapılmış külahlar ve daha birçok eşyalar

Dr Narin bizim karşımıza bu yönlerinden ziyade bir kumpasın, bir çetenin lideri olarak karşımıza çıkar. Onun oğlu- „çok zeki olan oğlu“- çok zekiymiş, çok parlak, 4,5 yaşında okumaya başlamış, üstelik gazeteyide başaşağıya çevirince tersinden de harflerini seçip okuyabilirmiş” (syf 120) gibi nitelemesinin yapıldığı oğlu, kaza süsü

verilmiş bir cinayete kurban gidince birkaç kişiyi çevresinde toplayarak oğlunun katillerini aramaya başlar.

Oğlunun katillerinin aranmasında uyguladığı disiplinli tavrı ve bilgisi onun sıradan bir vatandaş olmadığını (belkide mesleğinden kaynaklanır) her olayın arkasındaki sebebi araştırdığını çok ince ve titiz bir kişiliğe sahip olduğunu anlarız.

Diğer Kahramanlar

Bu kahramanların dışında Ratibe Teyze, Süreyya Bey gibi kahramanlar vardır. Doktor Narin'in ajanları olan ve herbiri bir saat markası adıyla adlandırılan kahramanların kişiliklerine yönelik bilgi ise hemen hemen hiç yoktur.

Kişiliklerini incelediğimiz asli kahramanların dışında kalan kahramanların sadece adının zikredilmesinin yeterli olduğunu düşündüm.

Ratibe Teyze, Süreyya Bey, Omega, Seiko, Serkizof, Ali Kara, Efsun Kara.

SON SÖZ

Kişinin kendine, kendi içine doğru yaptığı bir yolculuğun romanıdır Yeni Hayat. Döngüzel bir gelişim sürecidir bu, ne başı bellidir ne de tam olarak sonu. “Ötede uzakta bir yerde hiçbirşey yoktu. Yolculuğumuzun başı da sonu da biz neredeysek oradaydı.”(sayfa 163) der anlatıcı. Çünkü gerçek, içinde yaşanan anın kendisidir. Yolcunun, ardında uzun yıllar bıraktıktan sonra geldiği yerdir bu. Önemli olan varolmaktır, bütünü bir parçası olup, yaşamını zorlamadan, muzizeler aramadan, yaşamla bütümleşip “an”ı yaşamaktır. Cennet de cehennem de bu “an”dır. İki dünyanın, somut ve soyutun eş zamanlı yaşandığı yerdir. “Hem orasıdır hem burası” roman kişilerinin yaşadığı aydınlanmanın özüdür bu; ulaştığı bilgeliktir. Bu bilgelik ise evrenseldir. “Hristiyanlığın melekleri ile İslamın melekleri arasına (...) önemli bir fark yoktu (r)” (sayfa 244). İslam tasavvufundan derin izler taşıyan, ama tümüyle aynısı olmayan “kozmetik / evrensel” bir tasavvuf arayışıdır bu.

Aydınlanmanın yolu başlangıca geri dönmektir. “Bir bakış gördüm, suçtan günahattan çoktan aşınmış yumuşak bir bakış...Ben o bakış olabilmek isterdim. O bakışın gördüğü dünya olmak isterdim” (sayfa 10) der anlatıcı. O bakış evrende bütünlüğü sürdüren özne-nesne arayışlarını henüz yaşamamış çocuğun bakışıdır. İnsanlığın henüz bozulmamış özünü yansıtır; doğayı tutsak alıp onun egemenliği altında olmak yerine, kendini onun bir parçası gibi duyumsayan arı bir varlığın göstergesidir. Bilge insanın yoludur bu. Yeni Hayat romanının yolcularının yoludur.

Bu arayışın sonunda ise insanı bekleyen özgürlüktür. Toplumsal tutkularından maddesel bağımlılıklarından arınmış insanın özgürlüğüdür bu; ana kişinin ölüm öncesi yaşadığı, “şaka duygusu, bir hafiflik, bir özgürlük” (syf:274) dediği şeydir. “öz” e dönüş, “öz”gürlüktür Pamuk’a göre.

Çalışmamızı Pamuk’un eğilimine uygun olduğunu düşündüğümüz bir sözle bitirelim. “Yeni birşey söylemedim, zaten yeni birşeyde söylemek istemiyordum. Söylenecek olan her zaman yalnızca tek birşey vardır, o eski, o hep yinelenen, o sonsuzlukla bütünleşen...” * Pamuk’ta aynı şeyi söylüyordur: “gördünüz ya yeni birşey söylemedim” (syf:229). Gerçektende yeni birşey söylememiştir Pamuk; sanatçının/yazarın binyıllardan beridir yaptığını yapmıştır. İnsanlığın varolduğu günden

bu yana insanı derinden ilgilendiren kimi olguları yapıtına malzeme olarak kullanmış, aynı olguyu yeniden “biçimlendirmiştir”.

- Hermann Hesse, Bozkırkurdunun düş yolculukları, Derleyen Yıldız Ecevit (İst. Remzi Kitabevi, 1994) (s.272)

KAYNAKÇA

1. İnci ENGİNÜN, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Dergah Yayınları, 2001
2. Yıldız ECEVİT, Orhan Pamuk'u Okumak, Gerçek Yayınevi, 1996, syf:3
3. Kara Kitap üzerine Yazılar, Derleyen Nükhet Esen, Can Yayınları, 1992
4. Nilüfer KUYAŞ, " Orhan Pamuk Amerikayı fethetti ama Türkiye'den endişeli" Milliyet 1997
5. Dilek ÖNDER, " Son günlerin en çok konuşulan yazarı Orhan Pamuk" Hürriyet 9 Aralık 1990
6. Doğan ULUÇ, "Orhan Pamuk ABD'de gördüğü ilgiden memnun. Bu Türk romancılığı için bir zafer" Hürriyet 11 Haziran 1991
7. Orhan Pamuk'la söyleşi: "Yasaların cesaretlendirdiği korsanlar pervasız" Milliyet Sanat, 1 Eylül 1992
8. Orhan Pamuk'la yaşamak ve yazmak üzerine, Berran Tözer, Nokta, 25 Nisan- 1 Mayıs 1993
9. Orhan Pamuk'la Bir Dakika, Aydınlık 6 Haziran 1993
10. Orhan Pamuk'la Söyleşi, Aydın YEŞİLYURT, Die Zeitscheift, Kasım-Aralık-Ocak 1998
11. Orhan Pamuk "Yalnızlık mutluluktur" Kasım 1990
12. Orhan Pamuk'la Türkçenin fakirleşmesi üzerine, Milli Gazete 11 Kasım 1993
13. Orhan Pamuk ya da hüznü belgeleyen bir yazar "Yeni Hayat yok" Cemile ÇAKIR, Özgür Ülke 16 Ekim 1994
14. Orhan Pamuk2la son kitabı Yeni Hayat üzerine Türkiye'de Yaşanılan Şiddet ve Şiir: Nokta 16-22 Ekim 1994
15. Orhan Pamuk; Trafik Canavarıyla Dante'yi buluşturan adam, Negatif Kasım 1994
16. Orhan Pamuk'la Yeni Hayat Üzerine Bir sürat ve Kalp romanı, Fatma ORAN, Pazar Postası 12 Kasım 1994

NELER SÖYLENDİ

“ Yeni Hayat insana Walter Benjamin’in “Bütün büyük edebiyat eserleri bir biçimi ya sona erdirir ya da bir yenisini başlatır, yeni özel vak’alar,” sözünü hatırlatıyor. Yeni Hayat özel bir Vak’a”

The Guardian, İngiltere

Orhan Pamuk’u herkes okumalı

The New Statesmen, İngiltere

“Genç Türk Romancısı Orhan Pamuk, Avrupa’ya roman nasıl yazılır, gösteriyor”

Franfurter Allegemeine, Almanya

“ Ne yazsa ilgiyle okunur”

Cemal Süreyya

O ne bir ideolog, ne bir siyasetçi ne de bir gazeteci, Orhan Pamuk büyük bir romancı..

The Newyork Times

Orhan Pamuk hiç tartışılmayacak kadar büyük bir yazar

Spectator